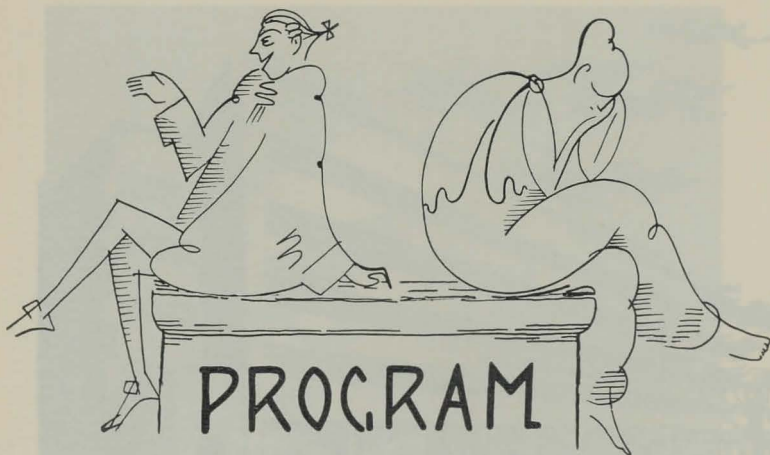

AARHUS TEATER

AARHUS TEATER
DIREKTION: POUL PETERSEN

TEKSTBIDRAG:

Karl V. Thomsen:

Omkring „HAN VALGTE AT TIE“

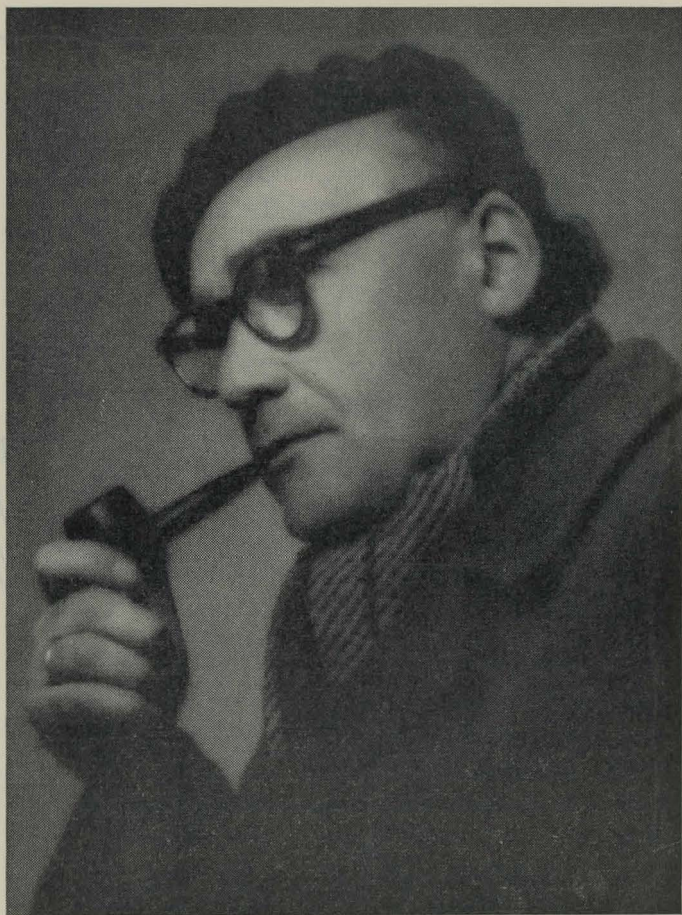
*

SYV CITATER

*

Lidt om UNG SCENE

Omslagstegning: Sikker Hansen . Vignet: John Sparre Christensen . Redaktion: Helen Mathiasen

ROMAN BRANDSTAETTER

aftenens forfatter

Som en, der forsøger at blive ved at være ung i sin tanke og følelse, har jeg kæmpet med kendsgerningerne og erfaringerne om troen på det gode og det sande. I denne tid, hvor voldsmagten, klædt i løgn, sidder på verdens trone så uhyggeligt som aldrig før, er jeg dog stadig overbevist om, at sandhed, kærlighed, fredsommelighed, sagthedsmodighed og godhed er den magt, der er over al anden magt. Den skal verden tilhøre, hvis blot tilstrækkelig mange mennesker tænker og lever tanker om kærlighed, sandhed, fredsommelighed og sagthedsmodighed rent, stærkt og stadigt.

(Albert Schweitzer)

I den fremtid, som vi søger at sikre os, vil vi bygge verden op på fire væsentlige friheder.

Den første er friheden til at tale og sige sin mening – overalt i verden.

Den anden er friheden for enhver til at dyrke Gud på sin egen måde – overalt i verden.

Den tredje er frihed for nød, hvilket i alle lande vil betyde sådanne økonomiske vilkår, at der sikres indbyggerne en tilværelse i sundhed og fred – overalt i verden.

Den fjerde er frihed for frygt, hvilket betyder international afrustning i så høj en grad, at intet land for fremtiden bliver i stand til at foretage et angreb på et andet – hvorsomhelst i verden.

Dette er ikke grundvolden for et fjernt tusindårsrige. Det er den sikre grundvold for den nye verden, som vi kan skabe i vor egen tid og for vort eget slægtled.

(Franklin D. Roosevelt)

Erno Müller

der efter nogle års fravær atter er knyttet til Aarhus Teater, spiller den store rolle som forfatteren Ksaweri i aftenens forestilling.

Erno Müller er kendt i århusiansk teaterliv fra sæsonen 1952–53 på Aarhus Teater, hvorfra mange sikkert endnu vil huske hans *Kardinal Wolsey* i Kaj Munks »Cant«.

Siden har Erno Müller spillet et stort og meget alsidigt repertoire på Odense Teater. Her skal blot nævnes enkelte af den meget benyttede skuespillers præstationer: Tjeneren *Jean* i Strindbergs »Frøken Julie« – *Leicester* i »Maria Stuart« – *Lopakhin* i »Kirsebærhaven« af Tjekhov – *Erasmus* i Holbergkomedien »Erasmus Montanus« – *Hjalmar*

Ekdal i Ibsens »Vildanden« – *Bernie Dodd* i »Skraa Bræder« – titelrollen i »Regnmageren« og sidste vinter hans eminente spil i Tennessee Williams' sydstatsdrama »*Drømmen om Orfeus*«. Endvidere spillede Erno Müller *Leander* i sommerens Holbergspil »Hexerie eller blind alarm«.

Roman Brandstaetters højaktuelle skuespil »Han valgte at tie«, der hermed får danmarkspremière på Aarhus Teater, har vakt berettiget opsigt overalt, hvor det er blevet spillet i den vestlige verden. – Mag. art. Karl V. Thomsen introducerer den herhjemme hidtil ukendte polske forfatter:

Det var *Ilja Ehrenburgs* roman »Tøbrud«, der gav navnet til den mildere stemning, der herskede i Øst efter Stalins død. Tøbruddet blev for alvor til frost med affæren om den nobelbelønnede *Pasternaks* roman »Dr. Zhivago«. Hvor mange russiske og andre østboende forfattere, der har brandfarlige ting i skrivebordsskufferne, ved vi ikke – endnu. De har lært at tie. Men da tøbrudsstemningen nåede Polen ved opstanden i 1956, var en af de gemte tidsindstillede ting, som kom frem, *Roman Brandstaetters* skuespil »Han valgte at tie«.

Der findes ikke et menneske i hele Polen i dag, som ikke er bange«, siger hovedpersonen i Brandstaetters drama. Og han tænker på Polen under det stalinistiske tryk. Handlingen udspilles i Warszawa 1951, samme år som stykket blev skrevet, men forfatteren fandt det klogest at tie indtil videre. Han lod det ligge i skrivebordsskuffen. Først fem år senere, efter den polske »oktoberrevolution« 1956, sendte han det til teatertidsskriftet *Dialog*, som trykkede dramaet. Ved den internationale dramatikerkonkurrence i den østrigske by *Bregenz* 1957 blev det belønnet, og det opførtes en eneste

gang i *Danzig*, hvorpå de polske myndigheder forbød det. Længere rakte tøbruddet ikke.

Sommeren 1958 blev det taget op på *Kammerspiele i Graz*, og blev en verdenssensation, kritikken betegnede det som en dramatisk atombombe. På »Theater der Courage« i *Wien* har det oplevet en række forestillinger i efteråret 1958, og fra *Modets Teater* i Donaustaden er det gledet ind på repertoireplanen ved adskillige teatre verden over. I vinter blev det spillet på *Dramaten* i Stockholm.

»Han valgte at tie«, der i efteråret 1958 fik de polske, katolske forfatters ærespris, er blevet Roman Brandstaetters mest succesrige skuespil. Den 54-årige forfatter, dr. phil. fra *Krakow universitet*, debuterede i slutningen af 1920'erne med en digtsamling, som blev smukt modtaget og skaffede ham et statsstipendium. Foruden digte har han skrevet en del prosaskitser med italienske motiver. Det var først under og efter verdenskrig 2, at han begyndte at skrive skuespil, mens han som flygtning for Hitler-okkupationen flakkede vidt omkring, han var bl. a. i Persien, Israel, Frankrig og Italien. 1948 vendte han tilbage til Polen, og der bor han stadig i *Zakopane*, det kendte vintersportssted ikke langt fra Krakow. Hans dramatiske produktion omfatter foreløbig 14 stykker.

I den seje og besværlige kamp for litterær frihed, som de polske forfattere førte i årene efter Stalins død, synes Brandstaetter ikke at have taget aktiv del, skriver Sven Vallmark i *Dramatens* program. Hvor intensivt han levede med i kampen, fremgår dog tydeligt af hans drama. Denne kamp kulminerede på den 7. polske forfatterkongres i efteråret 1956 med kravet om fuld frihed for forfattere og kunst-

(fortsættes side 27)

2. forestilling i sæsonen 1959-60.

HAN VALGTE AT TIE

Skuespil i 3 akter af

ROMAN BRANDSTAETTER

Oversættelse: *Mime Fønss* Iscenesættelse: *Poul Petersen*

Dekoration: *Ivan Mogensen*

PERSONERNE:

Ksaweri Ponilowski, forfatter	<i>Erno Müller</i>
Irena, hans hustru	<i>Jane Jeppesen</i>
Wanda, hans datter af tidligere ægteskab	<i>Hanne Ribens</i>
Felix Witowicz, offentlig anklager	<i>Gyrd Løfquist</i>
Piotr Niedzicki	<i>Troels Munk</i>
Et medlem af sikkerhedspolitiet	<i>André Sallyman</i>

Handlingen foregår i Warszawa i året 1951

Længste ophold efter 2. akt – Spilletid ca. 2¹/₄ time

Troels Munk

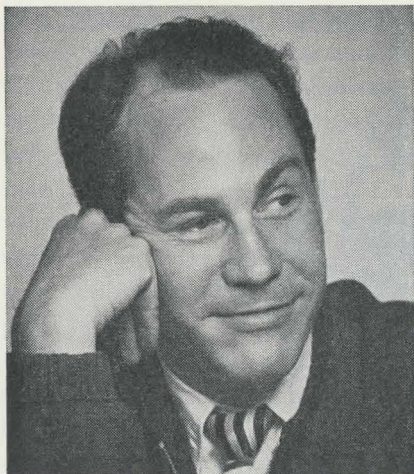

der spiller Piotr Niedzicki i aftenens forestilling, er et nyt ansigt blandt Aarhus Teaters skuespillere. Det er dog langt fra første gang Troels Munk står på scenen i Aarhus, adskillige gange har han besøgt byen på tourné, blandt andet som *Baronen* i Holbergs »Jeppe på Bjerget«.

Troels Munk startede sin karriere på Frederiksberg Teater i 1945 og har siden været en flittigt benyttet skuespiller. I årene 1950–53 spillede han et meget afvekslende repertoire på Aalborg Teater, spændende fra *Osvold* i Ibsens »Gengangere« over *Nikolaj* i »Nøddebo Præstegård« og *Richard* i »Du skønne ungdom« til selveste *Hamlet*, hvor han opnåede et sjældent fint samspil med sin kone *Jytte Enselmann*, der spillede *Ofelia*.

I to sæsoner var Troels Munk atter knyttet til Frederiksberg Teater under Otto Halstrøms ledelse, fra denne periode huskes navnlig hans spil som *sønnen* i Hjalmar Bergmans »Markurell i Vadköping«. På Andelsteatrets tournéer har Troels Munk medvirket i »*Vi der lyver*« og som *Statsadvokaten Maillard* i »Retten på Vrangen«.

Gyrð Løfquist

André Sallyman

nere. Man gik til kamp mod den socialistiske realismes parole til digterne, og blandt de førende navne i kampen var *Adam Wazyk*, der angreb den industrielle opbygnings fejltagelser, og *Marek Hlasko*, som i et par år har levet en emigranttilværelse uden for Polen. Så sent som i efteråret 1957 kørte man frem med kravet om kunstnerisk frihed. Men frosten var sat ind. Friheden udeblev. Et tidsskrift, hvori de unge digtere ville dyrke deres frihed, blev forbudt. Flere forfattere, deriblandt Wazyk, meldte sig ud af det kommunistiske parti.

Blandt de værker, som er karakteristiske for »tøbrudsperioden«, er netop Brandstaetters skuespil. Han behandler, ligesom Ehrenburg, kunstnerens frihed, konflikten mellem at skabe som partiet vil og blive prisbelønnet og berømt, men bukke åndeligt under eller sige sandheden frit om alt og dermed risikere magthavernes fordømmelse og straf.

Det er ikke som dramatisk eksperimentator, Brandstaetter har interesse. Han er meget traditionel. Det, der fængsler, er dramaets menneskelige, gribende indhold i en atmosfære af mistillid og utryghed.

Skuespillet går dybere end en anskuelse af østlige forhold. Udover det almenmenneskelige i en krisesituation er »Han valgte at tie« også et memento om den fare, der truer ytringsfriheden, hjemme og ude, hvis det offentlige tryk, hensynet til systemer og personer, skulle hæmme det frie ord. Religionsforfølgelse, angiveri, ungdom naglet til stive paroler, alt dette truer og vil true en verden, hvor »de almægtige« tvinger forfatterne til at tie.

Karl V. Thomsen.

Preben Uglebjerg og Elin Reimer i operettesucces'en »Sommer i Tyrol«

Lidt om

UNG SCENE

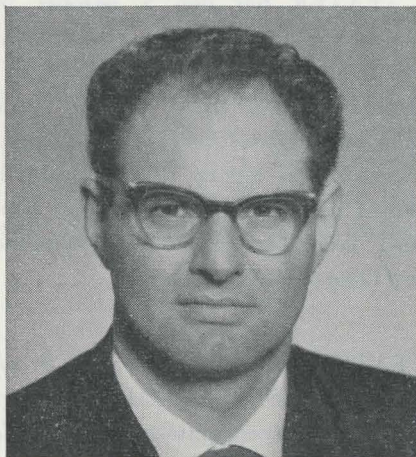
Aarhus Teaters UNG SCENE går ind i sin anden sæson, og vi skal, til orientering for de, der eventuelt er ubekendte med dette nye skud på teatrets stamme, fortælle lidt om formålet med UNG SCENE.

Kontakt med ungdommen er af stor betydning for det moderne teater, og Aarhus Teater har derfor besluttet at gøre en indsats for at udbygge denne!

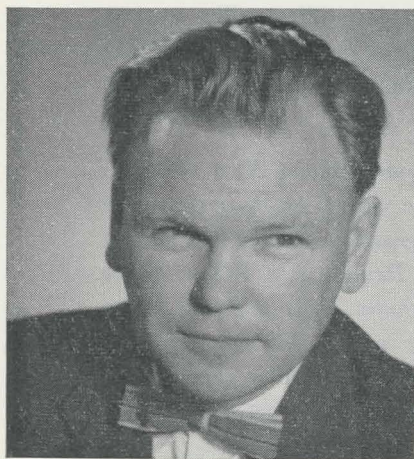
Mange unge går ikke i teatret, blandt andet fordi de finder billetpriserne for høje samt undertiden fordi repertoiret ikke altid er efter deres smag. – UNG SCENE har forsøgt at afhjælpe dette, dels ved at give ungdommen en chance for at komme i teatret for *mindre end prisen på en biografbillet* – dels ved at vælge et repertoire bestående af skuespil, der omhandler aktuelle problemer både i øst og vest, problemer, som ikke kan undgå at afkræve vor tids mennesker interesse, og som ikke mindst ungdommen af i dag nødvendigvis må tage stilling til!

UNG SCENE spillede sidste år to forestillinger og opnåede her en enestående kontakt med en række interesserede og begejstrede unge mennesker. – Vi håber i år at kunne følge succes'en op, og at UNG SCENE atter vil møde et stort og levende publikum!

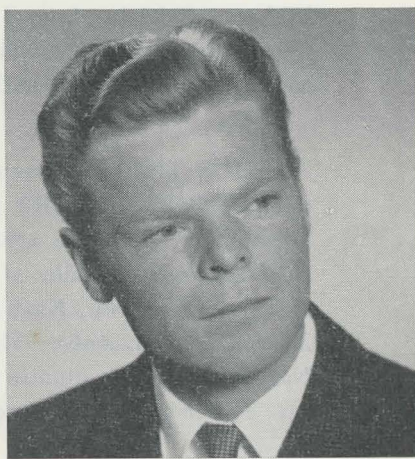
Yderligere oplysninger angående UNG SCENE fås ved henvendelse til alle ungdomsorganisationer!

Scenemester Aage Rishøj

Teatermaler Jens-Anker Olsen

Teatermaler Ivan Mogensen

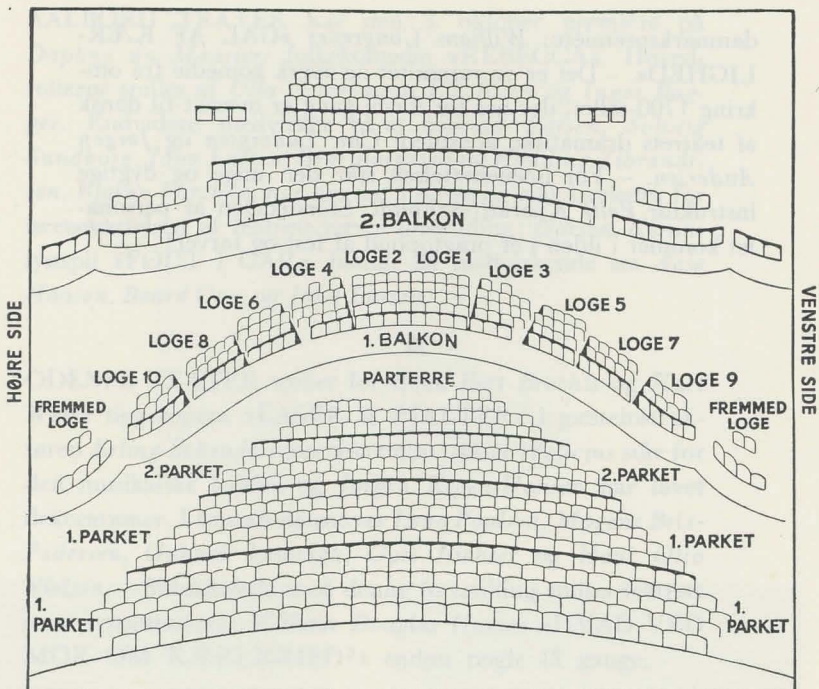
AALBORG TEATER har den 3. oktober premiere på *Daphne du Mauriers* folkekomedie »REBECCA«. Hovedrollerne spilles af *Ulla Østergaard*, *Eik Koch* og *Inger Bagger*. Endvidere medvirker bl. a. *Sigvald Larsen*, *Solveig Sundborg*, *John Larsen*, *Bent Børgesen* og *Henning Zibrandtsen*. *Bjarne Forchammer* har sat i scene og står ligeledes for iscenesættelsen af teatrets næste forestilling: *Garson Kanins* lystspil »FØDT I GÅR«, blandt de medvirkende ses *Aase Hansen*, *Baard Owe* og *John Larsen*.

ODENSE TEATER spiller for tiden *Bert Brechts* og *Kurt Weills* tiggeropera »LASER & PJALTER« i gæsteinstruktøren *Erling Schrøders* iscenesættelse. *Aksel Wellejus* står for den musikalske ledelse og *Jørgen Espen-Hansen* har lavet dekorationer. I hovedrollerne ses *Lene Poulsen*, *Mogens Brix-Pedersen*, *Gunnar Lemvig*, *Guri Richter* og *Hans Otto Nielsen*. – Sideløbende med denne forestilling spilles teatrets store lystspilsucces: *William Douglas Homes* »HVAD VED MOR OM KÆRLIGHED?« endnu nogle få gange.

AARHUS TEATERs næste premiere bliver *Noel Cowards* »MIN KONE SPØGER«. Denne vittige, elegante og i flere betydninger spirituelle »gengangerspøg« sættes i scene af *Bodil Lindorff* og spilles af *Elin Reimer*, *Lise Wolst*, *Mime Fønss*, *Jørgen Fønss*, *Ruth Brejnholm*, *Fritz Brun* og *Helen Mathiasen*. *Jens-Anker Olsen* er mester for dekorationen. Når *Noel Cowards* muntre »gyser« er udspillet glæder Aarhus Teater sig til at præsentere Dem for sæsonens anden

danmarkspremière: *William Congreves* »GAL AF KÆRLIGHED«. – Det er en ramsaltet og stærk komedie fra omkring 1700-tallet, der her for første gang er oversat til dansk af teatrets dramatiske konsulent *Chr. Ludvigsen* og *Jørgen Andersen*. – For iscenesættelsen står den unge og dygtige instruktør *Palle Kjørulff-Schmidt*. Størstedelen af personalet kommer i ilden i et pragttopbud af fest og farver!

	Ord. pris		Ord. pris
1. parket, 1.—5. rk.	10,00	1. balkon, klapsæder	6,00
1. parket, 6.—10. rk.	9,00	Fremmedloge, 1. rk.	12,00
2. parket	8,00	Fremmedloge, 2. rk.	10,00
Parterre	7,00	2. balkon, 1. rk.	8,00
1. balkon, 1. rk.	10,00	2. balkon, 2.—4. rk.	5,00
— øvr. rk. loge 1—4	9,00	2. balkon, 5.—7. rk.	4,00
— øvr. rk. loge 5—10	8,00	2 balkon, 8.—10. rk.	2,00

Billetter kan købes og forudbestilles uden forhøjelse 6 dage frem fra kl. 11—17 i Scalas forhal. Derudover salg til forestillingsdagen fra kl. 17 i billetkontoret i teatrets forhal. — **Telefon 2 26 22.**

Billet-priserne kan forandres ved gæstespil, tournee og særforestillinger. — Ved tlf.-bestilling betales et noteringsgebyr af 15 øre pr. billet. — Alle ovennævnte priser er incl. garderobe.